

Arina Damian

Limba și literatura română

pentru clasa a **III**-a
caiet de lucru

- exerciții de comunicare
- exerciții de vocabular
- exerciții de lectură
- noțiuni teoretice
- metode moderne interactive de învățare

NUME și PRENUME:

CLASA:

editura ELICART

Cuprins

I. Ortografie și punctuație

1. Propoziția și textul / 3
2. Semnele de punctuație / 5

II. Fonetică și vocabular

1. Sunetul și litera. Vocale și consoane / 7
2. Silaba / 8
3. Cuvântul / 9
4. Cuvinte cu sens asemănător / 10
5. Cuvinte cu sens opus / 11
6. Cuvinte cu mai multe înțelesuri / 12

III. Scrierea corectă a cuvintelor

1. Scrierea lui „m” înainte de „b” și „p” / 13
2. Scrierea cu „ă” și „î” / 14
3. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de sunete (litere) *ea, ia, oa, ie, ua, uă* / 15
4. Scrierea corectă a cuvintelor care conțin vocale / consoane duble *ii, ee, oo, uu / cc, nn* / 17
5. Scrierea corectă a ortogramelor / 18

Ortogramele *sa / s-a* / 18

Ortogramele *sau / s-au* / 18

Ortogramele *într-o / într-un; dintr-o / dintr-un* / 19

Ortogramele *ia / i-a* / 20

Ortogramele *iau / i-au* / 21

Ortogramele *la / l-a* / 22

Ortogramele *nea / ne-a* / 23

Ortogramele *neam / ne-am* / 24

Ortogramele *va / v-a* / 25

Ortogramele *întruna / într-una* / 26

Ortogramele *printr-o / printr-un* / 27

Ortogramele *n-am / n-ai / n-au / n-are* / 28

Ortogramele *săi / să-i* / 30

Ortogramele *mai / m-ai* / 31

Ortogramele *nu-l / nu-i* / 32

6. Scrierea corectă a cuvintelor *numai / nu mai* / 33

7. Scrierea corectă a cuvintelor *odată / o dată* / 34

8. Scrierea corectă a cuvintelor *niciun / nici un; nicio / nici o* / 35

9. Scrierea corectă a cuvintelor *fii / nu fi* / 36

IV. Comunicare. Înțelegerea textului

1. Comunicarea / 37
2. Cererea și oferirea de informații. Cererea familiară și cererea politicoasă / 38

3. Textul / 39

- A. Textul narativ / 40
- B. Textul descriptiv / 48
- C. Textul în versuri / 49
- D. Textul nonliterar / informativ / 51

V. Scrierea funcțională și imaginativă

1. Scrierea funcțională / 55

- A. Cartea poștală / 55
- B. Felicitarea / 56
- C. Fluturașul informativ / 58
- D. Invitația / 60
- E. Afișul / 62
- F. Cartea. Revista clasei / 63
- G. E-Mailul / 66

2. Scrierea imaginativă / 67

- A. Părțile unei compuneri / 67
- B. Compunerea după o ilustrație sau un șir de ilustrații / 68
- C. Compunerea după un șir de întrebări / 70
- D. Compunerea folosind cuvinte de sprijin / 71
- E. Compunerea cu început dat / cu sfârșit dat / 71
- F. Compunerea după un plan de idei / 72
- G. Compunerea liberă / 72
- H. Povestirea scrisă după benzi desenate / 73

VI. Părțile de vorbire

1. Cuvântul – parte de vorbire / 74

2. Substantivul / 75

- Felul substantivelor / 76
- Numărul substantivelor / 79
- Genul substantivelor / 81
- Scrierea și pronunțarea corectă a unor substantive / 82

3. Adjectivul / 83

4. Legătura adjectivului cu substantivul / 85

- Poziția adjectivului față de substantiv.
- Scrierea unor adjective / 86

5. Pronumele personal / 89

- Pronumele personal de politețe / 91

6. Verbul / 92

- Numărul verbului / 94

I

ORTOGRAFIE ȘI PUNCTUAȚIE

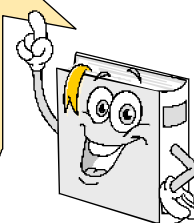
1

PROPOZIȚIA ȘI TEXTUL

REȚINE!

Propoziția este o comunicare **spusă (orală)** sau **scrisă**. Primul cuvânt din propoziție se scrie întotdeauna cu **literă mare**.

Mai multe propoziții legate prin înțeles alcătuiesc un **text**. Orice text are un **titlu**, care se scrie cu literă inițială mare, în partea de sus a textului, la mijloc. Când se începe o idee nouă în text, se scrie cu **alineat**.

1 Completează enunțurile:

- Propoziția este _____.
- O propoziție este alcătuită din _____.
- Primul cuvânt din propoziție se scrie întotdeauna cu _____.
- Mai multe propoziții legate între ele prin înțeles formează un _____.

2 Care din grupurile de cuvinte de mai jos sunt propoziții?

☐ vapoare pășări	☐ Ion Creangă
☐ Școlarul învață.	☐ Pomii înmuguresc.

3 Unește propoziția cu numărul care arată din câte cuvinte este alcătuită:

• Vântul mișcă frunzele arămii ale copacilor.

4

• Animalele pădurii se pregătesc pentru iernat.

6

• Găinile ciugulesc boabele de grâu.

5

• Nori cenușii întunecă orizontul.

4 Alcătuieste o propoziție din 6 cuvinte despre „ploaie”.

5 Alcătuieste o propoziție în care primul cuvânt să fie „Marcel” și al treilea cuvânt să fie „revista”.

6 Alcătuieste o propoziție în care ultimul cuvânt să fie „interesante”.

7 Reconstituie proverbele și reține-le!

• brățară, aur, meseria, de, este.

• merge, de, apă, ulciorul, nu, ori, multe, la.

• aduce, dulce, mult, vorba.

• de, bună, dimineață, se, ziua, cunoaște.

8 Transcrie corect propozițiile de mai jos:

• apele râului curg liniștite la vale.

• Castele de nisip au fost luate de valurile mării.

9 Citește cu atenție textul de mai jos:

Amintiri din vacanță

— Am petrecut o vacanță atât de interesantă! le spune Matei colegilor.

Toți elevii s-au adunat în curtea școlii pentru deschiderea unui nou an școlar. Sunt nerăbdători să descopere lucruri noi împreună cu doamna învățătoare. Dar doresc să-și povestească și aventurile din vacanță. Așa că se strâng toți în jurul lui Matei.

— Ia spune! Ce ai făcut?

— Cel mai mult mi-a plăcut în tabără la munte. Cabana în care am stat era în mijlocul pădurii, lângă o peșteră. Am cercetat peștera de mai multe ori cu prietenii mei și am găsit aici...

— Copii, e timpul să fiți atenți! Începe festivitatea! se aude vocea doamnei învățătoare.

Toți se așază frumos în rând. Dar așteaptă cu nerăbdare prima recreație!

a) Răspunde la următoarele întrebări:

• Care este titlul textului?

• Unde se află copiii?

- Cine a petrecut o vacanță interesantă?

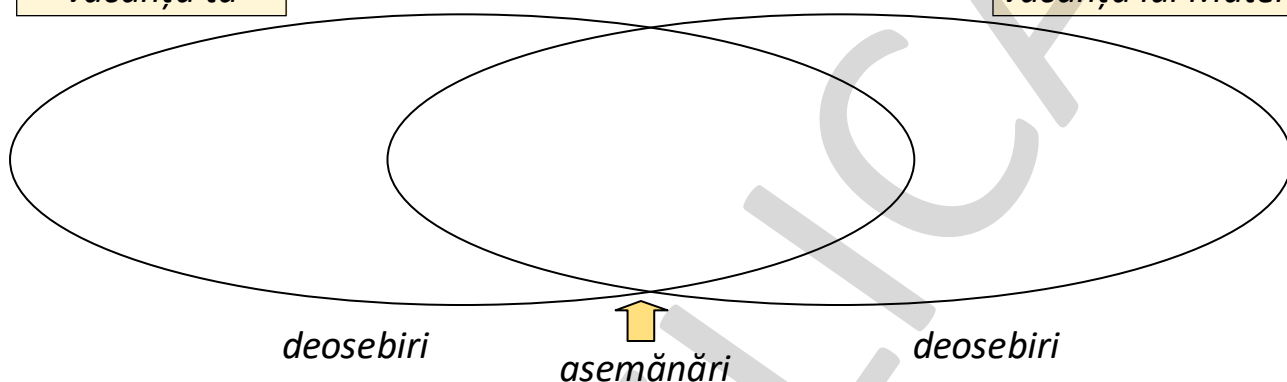

b) Găsește un alt titlu pentru textul citit și justifică alegerea ta.

c) Compară vacanța ta cu cea a lui Matei.

vacanța ta

vacanța lui Matei

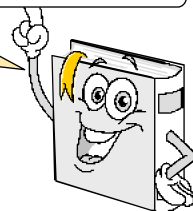
2

SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

Semnele de punctuație sunt:

- punctul (.)
- virgula (,)
- semnul (?)
- două puncte (:)
- semnul exclamării (!)
- linia de dialog (—)

Să ne amintim!

1 Completează enunțurile cu informațiile necesare, apoi alcătuiește propoziții conform exemplurilor.

- La sfârșitul unei propoziții care exprimă o constatare se pune _____.

Exemplu: În clasă este liniște.

➔ **Exemplul tău:** _____

- Semnul întrebării se folosește la sfârșitul unei propoziții _____.

Exemplu: Cine a rezolvat problema propusă?

➔ **Exemplul tău:** _____

- Semnul exclamării se pune la sfârșitul unei propoziții care exprimă un ordin, un salut, _____.

Exemple: • — Termină-ți temele! • — Bună ziua, doamna învățătoare!

➔ **Exemplul tău:** _____

- Punem virgulă între cuvintele unei _____ .

Exemplu: Privesc cu bucurie pomii, florile, iarba, păsările, cerul și soarele primăverii.

➔ **Exemplul tău:** _____

- Pentru a despărți un cuvânt care exprimă o strigare de restul propoziției folosim _____ .

Exemplu: Ștefan, pe unde ai umblat toată ziua?

➔ **Exemplul tău:** _____

- Folosim virgula pentru a despărți o explicație de restul _____ .

Exemplu: Iarna, ultima fiică a anului, aduce multe bucurii copiilor.

➔ **Exemplul tău:** _____

- Pentru a anunța că urmează vorbirea directă a unei persoane punem _____ .

Exemplu: Supărată, mama spuse:
— Nu cred că ai procedat corect!

➔ **Exemplul tău:** _____

- Înaintea unei enumerări putem folosi _____ .

Exemplu: La bibliotecă găsim: atlase, dicționare, enciclopedii și multe alte cărți.

➔ **Exemplul tău:** _____

- Linia de dialog se folosește pentru a arăta _____ .

Exemplu: — Când vom pleca în excursie?

➔ **Exemplul tău:** _____

2 Completează textul cu semnele de punctuație potrivite. Găsește titlul potrivit.

Florin ☐ Gina ☐ Irina și sora sa ☐ Marina ☐ au plecat în pădure să culeagă ghiocei ☐

☐ Ce mult mă bucur că a sosit primăvara ☐

☐ Și mie-mi pare bine ☐ S-au petrecut multe schimbări în natură ☐ e mai cald ☐
păsărelele se aud ciripind ☐ pomii au înverzit și animalele au ieșit la aer ☐

☐ Dar oare florile și-au scos căpșoarele din pământ ☐ întrebă Irina ☐

Florin îi răspunse repede ☐

☐ Sigur ☐ Uite acolo ☐ lângă stejar ☐ un pâlc de ghiocei ☐

☐ Sunt atât de frumoși ☐

☐ Mamele noastre se vor bucura să-i primească ☐

II

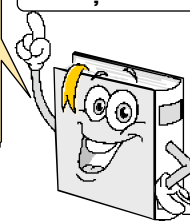
FONETICĂ ȘI VOCABULAR

1

SUNETUL ȘI LITERA. VOCALE ȘI CONSOANE

Sunetul este partea cea mai mică a unui cuvânt care se aude și se rostește. Reprezentarea grafică a sunetului este **litera**. Literele se scriu și se citesc. Ele pot fi mari și mici, de mână sau de tipar. Totalitatea literelor așezate într-o anumită ordine formează **alfabetul**. Alfabetul limbii române are **31 de litere**, dintre care o parte sunt **vocale** (a, e, i, o, u, ă, â, î) și restul **consoane**.

REȚINE!

1 Așază în coloane cuvintele de mai jos:

alfabet, miere, nai, lapte, elefant, Oana, ulei, fluture, Victor, ispită, înghețată, dulap.

cuvinte care încep cu o vocală	cuvinte care încep cu o consoană

2 Scrie cinci cuvinte care să înceapă și să se termine cu vocale.

înghețată, _____

3 Scrie cinci cuvinte care să înceapă și să se termine cu consoane:

lup, _____

4 Scrie și tu câte două cuvinte formate din:

- 2 litere: an, _____ ;
- 3 litere: cal, _____ ;
- 4 litere: mare, _____ ;
- 5 litere: lapte, _____ ;
- 6 litere: școală, _____ ;
- 7 litere: alfabet, _____ ;
- 8 litere: ghiozdan, _____ .

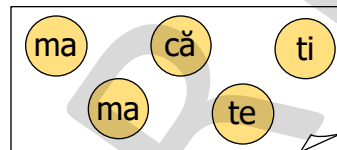
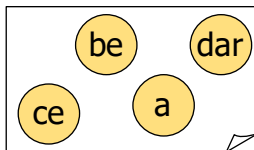
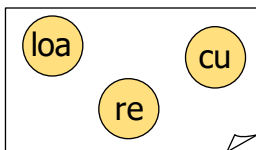
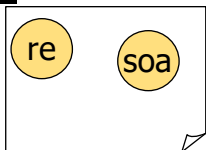
5 Scrie 15 cuvinte (diferite) care să înceapă cu ultima literă a cuvântului anterior.

elev → vis → soare → _____

2

SILABA

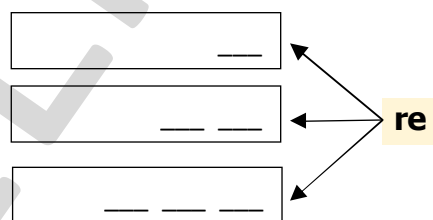
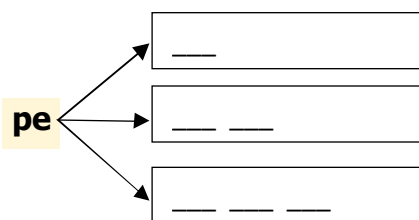
1 Aranjează silabele pentru a forma cuvinte:

2 Formează cât mai multe cuvinte din silabele de pe norișori.

3 Aduagă silabe pentru a forma cuvinte:

4 Scrie câte trei cuvinte care să aibă tot atâtea silabe cât cuvântul dat:

cascadă: _____

marmeladă: _____

5 Transcrie strofa următoare despărțind fiecare cuvânt în silabe.

„Nu e soare, dar e bine,

Și pe râu e numai fum,

Vântu-i liniștit acum,

Dar năvalnic vuiet vine

De pe drum.”

(*Iarna pe uliță* de George Coșbuc)

6 Scrie cuvinte în care silaba dată să se găsească la începutul cuvântului, în interior și la sfârșit:

MODEL

(re) → regină, Mirela, soare

le → _____

ni → _____

să → _____

ce → _____

7 Scrie toate posibilitățile de despărțire în silabe a cuvintelor la capăt de rând:

MODEL

cașcavalul → caș-cavalul; cașca-valul; cașcava-lul.

marinar → _____

maimuțică → _____

interesant → _____

3

CUVÂNTUL

1 Scrie câte cinci cuvinte care să înceapă cu literele:

u

d

f

i

2 Taie cuvintele scrise greșit:

• excavator / escavator

• exercițiile / exercițiile

• costache / Costache

• poiezie / poezie

• greșeală / greșală

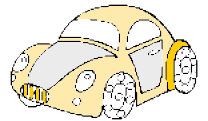
• fiica / fica

3 Scrie câte 2 cuvinte care să se termine cu literele:

e

c

ă

4 Alcătuieste enunțuri formate din:

• 4 cuvinte

• 5 cuvinte

• 7 cuvinte

5 Scrie câte patru cuvinte care să denumească:

acțiuni	ființe	însușiri	numere	fenomene ale naturii
<i>citesc</i>	<i>păianjen</i>	<i>cuminte</i>	<i>trei</i>	<i>ninsoare</i>

4

CUVINTE CU SENS ASEMĂNĂTOR

1 Unește cuvintele cu sens asemănător:

nea
biruință
se cațără
gingaș
școlar

victorie
firav
omăt
elev
se urcă

aleargă
supărat
ascultător
zice
fotografie

cuminte
spune
poză
fuge
trist

2 Rescrie propozițiile, înlocuind cuvântul cu altul cu sens asemănător:

• Racheta a pornit spre cosmos într-o dimineață senină.

• Puiul își chema mama, fiind în primejdie.

3 Înlocuiește grupurile de cuvinte cu un cuvânt cu înțeles asemănător și apoi alcătuiește propoziții.

MODEL

a o da la pace = a se împăca
Într-un târziu, au dat-o la pace.

► ■ a da de știre = _____

► ■ zgârie-brânză = _____

► ■ a pune de-o parte = _____

► ■ a tăia frunză la câini = _____

4 Colorează doar casetele care conțin perechi de cuvinte cu înțeles asemănător.

cadou
dar

a ocroti
a proteja

lapte
miere

obstacol
piedică

lung
scurt

barcă
luntre

creangă
ramură

pom
frunză

5

CUVINTE CU SENS OPUS

1 Grupează în perechi cuvintele cu sens opus din şirul:

pace, întuneric, aspru, sătul, dezordonat, clar, moale, ordonat, lumină, război, flămând, neclar, adevărat, bogăție, fals, sărăcie.

pace ≠ război,

2 Formează cuvinte cu sens opus după model.

MODEL

atent ≠ *neatent*

copt ≠ _____

scris ≠ _____

spus ≠ _____

colorat ≠ _____

ştiut ≠ _____

efectuat ≠ _____

3 Găseşte cuvinte cu sens contrar pentru:

tinerete ≠ _____

generos ≠ _____

atenţie ≠ _____

încredere ≠ _____

niciodată ≠ _____

războinic ≠ _____

4 Rescrie enunţurile, înlocuind cuvintele subliniate cu unele cu sens opus:

■ Pianul din sala de concerte este acordat.

■ Fratele meu este mai scund decât mine.

■ Victor citeşte o carte plătisitoare.

5 Încercuieşte varianta ce conţine cuvântul cu sens opus:

alb

- a) negru
- b) gri
- c) roşu

închis

- a) zăvor
- b) ferecat
- c) deschis

nimic

- a) puţin
- b) totul
- c) mult

prietenos

- a) amical
- b) duşmănos
- c) cald

mulţumire

- a) nemulţumire
- b) recunoştinţă
- c) dragălaşenie

6 Alcătuieste câte un enunț:

- format din 6 cuvinte, printre care și opusul cuvântului „domestic”

- format din 7 cuvinte, printre care și opusul cuvântului „flămând”

- în care ultimul cuvânt să fie opusul cuvântului „luminoasă”

6 CUVINTE CU MAI MULTE ÎNȚELESURI

Un cuvânt poate avea mai multe sensuri / înțelesuri.

Exemple: **corn** (instrument de suflat) **corn** (de animal) **corn** (produs de panificație)

REȚINE!

1 Alege sensurile pe care le pot avea cuvintele:

lună

- a) cer
- b) astru
- c) unitate de timp

leu

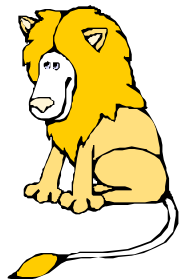
- a) animal
- b) unitate monetară
- c) instrument

vagon

- a) parte a trenului
- b) unitate de măsură
- c) mașină

broască

- a) animal
- b) fereastră
- c) parte a ușii

2 Alcătuieste, pe caietul de teme, enunțuri din care să reiasă sensurile diferite ale cuvintelor:

■ port ■ mare ■ liliac ■ sare ■ coș ■ vin ■ poartă

3 Formulează întrebări pentru răspunsurile date:

— Pe lac pluteau o mulțime de nuferi albi.

— Maria purta niște pantofi de lac roșii.

— Bunicul a dat cu lac pe dulap.

III

SCRIEREA CORECTĂ A CUVINTELOR

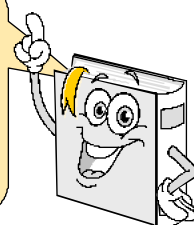
1

SCRIEREA LUI „m” ÎNAINTE DE „b” ȘI „p”

REȚINE!

Înainte de literele „b” și „p” se scrie „m”.

Observație: Există și cuvinte în care această regulă nu mai este valabilă. Este cazul unor cuvinte împrumutate din altă limbă. Exemplu: *Istanbul* (oraș în Turcia), *avanpost*, *avanpremieră*.

1 Completează cuvintele cu litera lipsă și apoi desparte-le în silabe.

schi__bare _____ a__bițios _____ scu__p _____
 septe__brie _____ pli__bare _____ î__pădurit _____
 u__plutură _____ a__bulanță _____ ci__panzeu _____

2 Taie forma greșită:

lanpă

lampă

Pompiliu

Ponpiliu

scunpire

scumpire

împinge

înpinge

umbră

unbră

3 Formează cuvinte noi după model:

MODEL

prieten – împrietenit

boboc – _____

plin – _____

parte – _____

bogat – _____

bătrân – _____

podoabă – _____

piatră – _____

blând – _____

4 Ordonează cuvintele pentru a forma propoziții:

• scrie, compunere, o, Olimpia, despre, toamnă.

• luna, împodobim, bradul, în, decembrie.